

Državni izpitni center

M 1 3 1 6 4 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

TEORIJA IN ZGODOVINA DRAME IN GLEDALIŠČE

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 7. junij 2013

SPLOŠNA MATURA

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1	1	♦ Ivan Cankar – Tone Partljič	Veljajo le popolne in pravilne rešitve.
	1	♦ Hlapci – Oskubite jastreba	
	1	♦ drama v petih aktih – satirična variacija na znano temo	
	1	♦ W. Shakespeare – T. Partljič	
	2	♦ Npr.: umetnost drži življenju ogledalo in mu kaže njegovo resnico ... – človek v bistvu ostaja zvest samemu sebi ...	
	1	♦ Trst, 1919 – Maribor, 1977	
	1	♦ 5 aktov – dva dela, 5 slik oz. dejanj	
	2	♦ Npr. Cankarjev Martin Kačur, Shakespeareov Hamlet, Ibsenove drame idr. – Cankar, Grum, Stoppard, Dürrenmatt, Feydeau idr.	1 točka za vsaj dva vpliva.
Skupaj	10		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ V gostilni – dogodek, ki jo sproži: npr. Jerman začne svoj nagovor nerodno, z omembo Boga, češ da ga ne želijo odstavljati in od katerega je vse, kar je na svetu, le neumnost ne; tako začne, ker so ga razglasili za aposteljna satanovega; ko to potrdi ženski glas, spremeni taktiko ...	
	2	♦ Nakazuje ali pogloblja dramski spor: da, Jerman zaostri svoj govor, v katerem se javno upre župniku in klerikalcem; somišljenikom svetuje, da je čas, da se porušijo vsi plotovi, čas za izobraženje, za upor bogatašem, ki se rede na račun neumnosti in bogaboječnosti hlapcev, čas, da se razgali oblast (pastirje), da se neha hlapčevati, poniževati, se prodajati; te besede spodbudijo Komarja (eksekutorja višjega povelja, neznačajnega konvertita, oportunist, prodano dušo, ki bi za skledo juhe dal dušo, čast in ponos in ki je že na obe kolena pokleknil pred novo oblastjo), da napove dovolj podpisov za Jermanov izgon ...	
	1	♦ Sledi ji: npr. zadnji Jermanovi besedi se v pregretem in nenaklonjenem ozračju razumeta narobe, tako da ga ženske obsodijo, da 'šimfa' čez vero, in mu očitajo, da mu med tem, ko preklinja Boga, umira mati – čemur sledijo ostre Jermanove besede o hlapcih, navajenih hlapčevanja, željnih biča ...	
2.2	1	♦ Po zborovanju – dogodek, ki jo sproži: sproži jo hrup zaključka zborovanja v gostilni, ki mu drugače kakor pri Hlapcih nismo bili priče; med tem zborovanjem Jermanova mati pokaže župniku sinove zapiske, on pa ji pove, da je iz starih župnijskih knjig ugotovil, da je Jerman sin njegovega predhodnika; v miznici odkrijeta celo revolver, iz katerega pa vzameta naboje; pred odhodom napove Jermanovo premestitev na Goličavo ...	
	2	♦ Nakazuje ali pogloblja dramski spor: ne, saj Jerman ranjen lahko le še onemoglo ponavlja svoje besede o hlapcih, toži nad svojo osramočenostjo, govori o roki, ki bo kovala svet	

		namesto njegove, o tem, da je ravnal po srcu, ko pa ostane sam, bi se kar ustrelil, a ga v zadnjem trenutku ustavi Lojzka ...	
	1	♦ Sledi ji: npr. odideta k materi po blagoslov, vendar mati pokaže svoje pravo bistvo, vstane, pije, je spet vsa zdrava; vtem vstopi nadučitelj s kolegi in odločbo OŠO o premestitvi ...	
Skupaj	8		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	2	♦ Franc Jerman – učitelj, reformator, ki ni rojen za junaški posel, ga mora opravljati, ker se je svet tako zaobrnil, iskren je, pošten, neroden, ponosen, kmet staroverski, a tudi veselja željan ...	Ime 1 točka, vloga 1 točka.
3.2	2	♦ Hoče: npr. izobraziti neuko ljudstvo, iz hlapcev napraviti ljudi, jim odvezati roke in pamet ...; želi: npr. da bi bil ljubljén, prisrčno, živo besedo v svetu, polnem fraz, materino razumevanje, prijateljstvo ...	Hotenja 1 točka, želje 1 točka (za najmanj dve prvini).
3.3	3	♦ Se boji: npr. pravzaprav se ne boji nikogar, le svoje krivde za materino smrt, pa 'hlapcev' vseh vrst, neznačajnosti, nepoštenosti, pokvarjenosti, neumnosti ..., kajti vse to koplje prezgodnji grob njemu in narodu ...	Koga/česa se boji 1 točka, utemeljitev do 2 točki.
3.4	2	♦ Uspešnost: ni uspešen, ljudje ga ne razumejo, ga kaznujejo za uporne misli in hotenja, mu ne zaupajo otrok, zapusti ga ljubljeno dekle, čaka ga premestitev na Goličavo ...	Ena prvina 1 točka, dve ali več prvin 2 točki.
Skupaj	9		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	2	♦ Nima imena – Jermanov glavni nasprotnik je župnik.	Ime 1 točka, vloga 1 točka.
4.2	2	♦ Hoče: npr. da se 'hlapci' zavedajo, kdo jim je gospodar, kaj smejo in česa ne, da se ne puntajo, kajti pot vodi v kolobarju, od Jermana pa, ki ga spoštuje, ceni in ima za enakovrednega tekmeča, moža in poštenjaka, da se spametuje, opusti uporne dejavnosti ...; želi: npr. bratsko, odkrito, pošteno besedo ...	Hotenja 1 točka, želje 1 točka (za najmanj dve prvini).
4.3	2	♦ Uspešnost: npr. ker mu oblasti nihče ne more odvzeti, je uspešen, čeprav Jermanu prizna, da bi storil tako kot on, kot Hvastja nekoč, ker bi bilo to pošteno, v skladu z vestjo, tudi pokončno ...	Ena prvina 1 točka, dve ali več prvin 2 točki.
Skupaj	6		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	4	O veri: ♦ Prvi: Jerman npr. noče odstavljati Boga, to besedo izgovarja spoštljivo (Bog je trd in pravičen, jezika ne mara, srce terja, Bog je usmiljen, kakor je pravičen) ...; ♦ Drugi: župnik npr. hoče strogost v boju za vero in vernike, a vera je stvar svobodne odločitve, nikogar ne goni v cerkev (prepričanje, naziranje, mišljenje, vera in kolikor je še teh besed, ne vprašam vas zanje), meni, da je Bog usmiljen ...	Prvi do 2 točki, drugi do 2 točki (vsak za vsaj po 2 prvini).

5.2	4	O svobodi: ♦ Prvi: Jerman npr. verjame, da si bo narod pisal sodbo sam, noče priklanjanja in poklekanja, hlapčevanja, obračanja po vetru ...; ♦ Drugi: župnik npr. ni za svobodo, potrebna je grenka izkušnja, meni, da je tudi učitelj hlapec, ki naj bi k veri in Bogu vodil mladino, oblast je treba spoštovati ...	Prvi do 2 točki, drugi do 2 točki (vsak za vsaj po 2 prvini)
5.3	2	O vrednotah: ♦ Prvi: Jermanove so npr. srčnost, domoljubje, poštenost, svoboda, zvestoba sebi, pokončnost, razum, pogum, pravičnost, ljubezen ...; ♦ Drugi: župnikove so npr. ubogljivost, odkritost, krepostnost, poštenost, odkritosrčnost, dostojanstvenost, zvestoba in pokornost Cerкви, Bogu in oblasti ...	Vsaka rešitev 1 točka.
Skupaj	10		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
6	1	♦ DA	
	2	♦ Npr. Jerman je drugačen že v prvem, zlasti pa v drugem delu, na Goličavi, župnik pa je drugačen od vsega začetka, ko pokaže nove lastnosti, npr. hedonizem, dvojno moralo itd.; Cankarjev Jerman je bolj dejavnejši, odločnejši, resnejši, bojevitejši, Partljičev pa je "ubog sentimentalni slovenski humanist, ki je ogorčen, ker so ljudje hlapci", stori manj, raje svojo žalost, bes in nemoč utaplja v alkoholu; župnik, ki zmaga na volitvah, hoče isto, tj. oblast, le da spor ni več tako oster; oba Jermana verjameta v moč besede, oba prideta na zborovanje, oba sta kaznovana, oba župnika pa sta zmagovalca, le Partljičev v drugem delu bolj uživa sadove svoje prejšnje dejavnosti ...	Utemeljitev do 2 (1 točka za vsaj dve prvini).
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
7	2	♦ implicitno samooznačenje	Vsaka prvina 1 točka.
	2	♦ Npr. je, kajti tik pred tem Kalander uporabi besedo gospod, kar je vsaj nenavadno za prijatelja; Kalander je torej človek in aktivist svoje vrste, izrabi le Jermanovo intelektualno moč, sicer pa že Cankarjev Kalander hodi k "prijatelju" ponoči, v strahu pred svojo ženo in farani; Partljičev Kalander je še bolj odtujen, egoističen, vendar tudi ranljiv, saj ga zabolijo že močnejši stisk roke ...	(Ne)strinjanje do 2 točki (za najmanj dve prvini presoje).
Skupaj	4		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
8.1	1	♦ mati	
8.2	1	♦ npr. kaplan	
Skupaj	2		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
9.1	2	Dramski prostor: ♦ Cankar: I. akt pred županovo krčmo, prevladuje intimen prostor, dogajanje je sukcesivno ...;	Vsaka primerjana lastnost oz. značilnost 1 točka.

		<ul style="list-style-type: none"> ♦ Partljič: 1. dejanje v središču vasi, kjer dominira župnišče, vidi se v različne hiše in prostore, menjavo prostorov deloma omogoča vrtljivi oder, 2 – pri župniku, 3 – na dvorišču župnišča, 4 – Jermanova hiša na Goličavi, 5 – prostor pred Jermanovo hišo, dogajanje je simultano, obsežnejše didaskalije, prevladuje heterotopičnost in dogajalna simultanost ... 	
9.2	2	<p>Dramski čas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Cankar: od pozne pomladi do zime, od volitev do božiča, »od setve do žetve«, pokazanega je malo časa, več je zamolčanega; ♦ Partljič: veliko časa je zamolčanega, dogajanje se začne dan po zmagi klerikalcev, se nadaljuje še isti večer, nato na dan zborovanja, pred peto popoldne in po peti uri, v drugem delu pa morda leto in pol po zborovanju, saj Lojzka že vozi otroka na sprehod v vozičku, sredi poletja, pred nedeljskim obiskom gostov iz doline in na nedeljo ... 	
9.3	2	<p>Dramski liki: npr.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Cankar – npr. pokaže odzive trške gospode na izid volitev, hlapčevsko čiščenje knjižnice in uklanjanje novi oblasti, zmagoslavje klerikalcev, materino umiranje, Jermanov poraz, napovedi odhoda na Goličavo, poskus samomora in odrešilni prihod Lojzke (ki ga ima čedalje raje), Hvastjeve težave (ker ima hudo ženo in troje lačnih otrok), Komarjevo eksekutorstvo, Kalandrovo prevzemanje revolucionarnih dejavnosti ...; ♦ Partljič – npr. pokaže tisto, česar Cankar ni, na primer večerjo pri župniku, spreminja like: npr. Jerman postaja copata, odreče se uporništvu, piše roman, toliko se je poboljšal, da o njem spoštljivo piše goličavski kaplan, nekdanj bojevita gesla so postala parole, odtujen, nesvoboden, nesrečen, prilagojen, oskubljen, konformen, oportun; mati pokaže drugačen obraz: je posesivna, dominantna, nasilna, opravljiva, pije ...; Kalandar je novodobni aktivist; Komar je gejevsko usmerjen; župnik je hedonist in ima razmerje z Minko; Lojzka je stara devica, ki jo s poroko reši Jerman; nov lik je npr. hlapec Jernej ... 	
9.4	2	<p>Dramski dialog:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Npr. Cankar in Partljič označujeta svoje like tudi z jezikom, ki je pri Cankarju bolj urejen, umirjen, nadziran, političen, tudi metaforičen, pri Partljiču pa se spusti tudi na raven vulgarnosti, psovk, popevcic, je manj nadziran, bolj ljudski, razrahljana sta celo Jermanov in župnikov govor ... 	
Skupaj	8		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
10.1	1	♦ A	
10.2	1	♦ B	
Skupaj	2		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
11.1	1	♦ DA	
	1	♦ NE	
11.2	4	♦ DA: npr. ker misli na varuhe neumnosti, na posvetne in cerkvene jerobe, na tiste, ki imajo moč, s katero izkoriščajo svoje hlapce, med njimi tudi na župnika ...; NE: npr. res, da je ravnal tudi po materini želji, iz ljubezni in spoštovanja do nje, vendar tudi v skladu s svojim razumom, ki mu je velel svet spreminjajočo akcijo ...	Primerjalna utemeljitev: do 2 + do 2 točki – brez primerjave do 2 točki.
Skupaj	6		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
12.1	2	♦ Dramski dialog je namenjen izrekanju, je razgovor, je lahko govor enega, dveh in mnogih, je označevalen, estetiziran ...	
12.2	2	♦ Dramski lik igralec oživi, hipostazira, govorno-telesno interpretira ...	
12.3	2	♦ Uprizoritveni postopek: npr. uprizoritveno-dramaturško brati, virtualno preoblikovati didaskalije, virtualno govorno-telesno interpretirati dialog, virtualno hipostazirati like ...	2 točki za tri pravilne prvine, 1 točka za dve pravilni prvini.
Skupaj	6		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
13.1	3	♦ Rešitev določi moderacija.	Aktualni poudarek do 3 točke.
13.2	3	♦ Rešitev določi moderacija.	Zamisel scenografije/kostumografije do 3 točki.
Skupaj	6		

Skupno število točk: 80